

Emina CĂPĂLNĂȘAN
Universitatea de Vest din Timișoara, România

EXPLORAREA REFLEXIV-COLABORATIVĂ A FRUMOSULUI PRIN LECTURĂ

Pornind de la câteva idei-cheie: *explorarea frumosului, RLS, literatură, film, modelul reflexiv-colaborativ*, ne propunem să oferim un model de construire a unui seminar de limba română ca limbă străină. Primele elemente pe care le-am avut în vedere în conturarea propunerii noastre au fost specificul grupei și tema: programul de studii – *Programul pregătitor de limba română pentru cetățenii străini*; subiectul/tema activității: film vs. carte – familiarizarea cu elemente de vocabular specifice teoriei literaturii/ artei cinematografice: tipul de lectură/de text; tipul de cititor/scriitor; instanțele textului narativ; biografismul; crearea filmului (activitate artistică și tehnică); scenariu – regie – cadru – decor – costume; dublaj vs. traducere. Alte coordonate esențiale ar fi: disciplina – *Limbaj specializat: științe umaniste și arte*; numărul de studenți participanți: 12.

Pornind de la scop, anticipând și conștientizând problemele, găsind soluții și având în vedere metode aplicabile, ne dorim ca acest articol să fie un model real de dialog educațional, un tipar cu potențial, care să verifice și să argumenteze funcționalitatea și finalitatea modelului reflexiv-colaborativ de instruire, model ce are în centru conceptul inovativ de *învățare reflexiv-colaborativă* (v. cda.uvt.ro). Elemente-cheie în conturarea și consolidarea brandului didactic al Universității de Vest din Timișoara, dar și un sistem de asigurare a calității procesului de învățământ, modelul reflexiv-colaborativ are câteva principii: *învățarea este o construcție a cunoașterii; învățarea este colaborativă; învățarea este contextuală; învățarea este autodirecționată; învățarea este un efect al acțiunilor de predare și evaluare*. Toate converg înspre un principiu simplu, repetabil, tangibil: menținerea minții active.

Cadrul teoretic se compune din câteva idei simple, extrase din lucrările lui Bloom și Biggs:

Create – apply – remember; The outcomes – formulated first (cft.vanderbilt.edu; www.ucdoer.ie).

Fundamentele și, totodată, specificul modelului RCL (v. cda.uvt.ro, documentul de prezentare) pot fi reduse benefic la triada: activitate

individuală – activitate **colectivă** – activitate în **plen**. Pornind de la premisa că modelul care stă la baza activităților propuse este adaptabil, funcțional[1], activ, interactiv, creativ, dar și creator, am aplicat esența modelului RCL: reflecția individuală + reflecția colectivă; raportarea rezultatelor/plen; framework de reflecție; roluri clare pentru fiecare în echipe; reguli clare pentru reflecția colectivă; indicatori ai învățării (feedback și evaluare – auto-/heteroevaluare). Redăm în continuare tiparul RCL[2]:

1. *Debutul activității*
2. *Anunțarea temei și a obiectivelor*
3. *Reflecția individuală*
4. *Reflecția colectivă*
5. *Raportarea rezultatelor*
6. *Reflecția colectivă*
7. *Încheierea activității*

În cele ce urmează propunem o variantă de materializare a modelului reflexiv-colaborativ, pornind de la *Rezultatele învățării*:

R1: să recunoască și să utilizeze corect elemente de vocabular specifice teoriei literaturii/artei cinematografice.

R2: să-și dezvolte creativitatea contextuală și să folosească experiența personală în însușirea și în corelarea realității cu elementele teoretice.

R3: să creeze/să producă (scris, oral) scurte texte de specialitate/argumentative (pornind de la idei personale, cu utilizarea elementelor specifice limbajului profilului) în limitele nivelului B1 (minimum) din Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL).

R4: să construiască un text/discurs argumentativ (în cadrul unor dezbateri), cu utilizarea adecvată a limbajului de specialitate.

În acord cu rezultatele învățării, idee reperabilă și la Biggs (*the outcomes*), prezentăm câteva dintre *Obiectivele activității de seminar*:

O1: să identifice diferențele dintre limbajul comun și termenii de specialitate (teoria literaturii, arta cinematografică).

O2: să transfere formele lingvistice din limba comună în limbajele specializate și invers [3].

RCL – activități – organizare simplă: debut – parcurs – încheiere

Activitatea de debut poate cuprinde discuții libere cu studenții despre cum ne simțim azi și despre ce am citit. Discuția este colectivă și nu urmează un tipar. Răspunsurile pot fi folosite ca element declanșator al următoarei

etape: cititul ca hobby, cititul ca formă de cunoaștere și învățare (pregătire profesională).

Următorul pas are ca scop o trecere firească de la general la particular, de la discuții lejere și ton colocvial la ideea de limbă română ca discurs/limbaj specializat. În sens pragmatic, ne-am propus să facem un pas important spre conștientizarea diferențelor dintre limbajul comun și limbajul specializat: La ce facultate vrei să mergi? De ce? Ce legătură există între ceea ce citești și specializarea aleasă de tine? O altă etapă se conturează: prezentarea temei și a obiectivelor pornind de la o discuție despre: Ce citim? De ce citim? Când citim? Cum ne simțim?.

Ca sarcină de seminar propunem citirea activă a unui text (folosind metoda SINELG [4]). Ce părere ai despre opiniile exprimate în text? Ești de acord sau nu? Argumentează [5]. Se activează aici conceptul de *reflecție individuală*, iar materialele pot fi personalizate (două texte de nivel diferit de dificultate; întrebări stabilite în funcție de nivelul textului). Acest demers constituie un argument pentru susținerea învățământului centrat pe student. În felul acesta, considerăm că fixitatea unor sarcini lasă loc adaptabilității și creativității.

Pentru momentul *reflecției colective*, am propus discuții pe grupe (3-4), pornind de la întrebările specificate în material [6]. Discuția are două paliere: Dezbateți ideile exprimate în text.; Discutați despre imagini (ca suport pentru dezvoltarea creativității și a exprimării spontane; fluxul ideilor vs. erorile formale): Unde sunt persoanele? Cum se simt?. Selectăm câteva imagini din rândul celor folosite:

www.123rf.com

www.freepik.com

Următorul moment cuprinde *raportarea rezultatelor*, astfel că fiecare echipă trebuie să raporteze concluziile și să împărtășească ideile generale și particulare cu privire la citit. Propunem un dialog: Preferi să citești cartea

sau să vezi filmul? Poți să-mi dai exemple de filme făcute după cărți? Dar de cărți scrise după scenariul unui film? Scopul: expunerea la opinii diferite/la diferite tipuri de lectori/receptori. Se pot lămuri elemente de vocabular, pot fi extrase structuri specifice literaturii/scrișului din textul despre *Femeia în roșu*, de Mircea Nedelciu, Adriana Babeți, Mircea Mihăieș [7].

Reflecției colective îi pot corespunde un set de întrebări + feedback: schimb de idei între studenți; dezbateri: 1. Ți-ar plăcea să ai un astfel de profesor? De ce? Ce îți place la stilul lui de predare? Ce nu îți place? Este credibil un astfel de model? (cu referire la *Cercul poezilor dispăruți*: v. https://www.youtube.com/watch?v=4lj185DaZ_o&authuser=1); 2. De la un profesor la altul (vedem împreună *Un bulgăre de humă* – fragment) – modele de predare – Să urmărim împreună un profesor atipic: <https://www.youtube.com/watch?v=RQ8yX9GxklM>. Care este atmosfera în clasă? Cum este profesorul? Cum se simt copiii?

Încheierea seminarului le aparține exclusiv studenților, care sunt invitați să pună întrebări cu privire la tema seminarului și să noteze una-două idei interesante. Sunt rediscutate/conștientizate obiectivele și rezultatele învățării, iar ca obiective viitoare propunem: orașul inteligent/creativ: familiarizarea cu elemente de terminologie a arhitecturii și urbanismului: stiluri arhitecturale; elemente de morfologie urbană, arhitectură, urbanism și peisagistică. Elemente de istorie a arhitecturii (recunoașterea unor elemente de vocabular). Scopul acestei teme: explorarea spațiului; spațiul ca sursă de informare și de învățare.

NOTE:

- [1]. V. Emina Căpălășan, Ana-Maria Radu-Pop, *Fixarea modului conjunctiv: tipar gramatical vs. model comunicativ-funcțional*, în *Quaestiones Romanicae. Lucrările Colocviului Internațional Comunicare și cultură în România europeană* (ediția a VI-a/16-17 iunie 2017), Szeged, Jate Press, 2018, ISSN – 2457 8436, p. 179-187, articol în care se pledează pentru identificarea și aplicarea unor tipare de predare-învățare utile studenților, gândite pornind de la scopul învățării și finalitatea actului educațional.
- [2]. Menționăm că am început să analizăm și să aplicăm modelul RCL în urma participării la un program de formare psihopedagogică, desfășurat la Universitatea de Vest din Timișoara și la competiția de granturi CNFIS-FDI-2020-0274 (v. <https://cda.uvt.ro/granturididactice2020/>).
- [3]. Pentru delimitarea teoretică a conceptului de comunicare profesională și a relației dintre *limba comună* și *lexicul specializat*, vezi Gabriel Bărdășan,

Optimizarea dezvoltării competenței de comunicare profesională în limba română la studenții anului pregătitor, în „Qvaestiones romanicae” VI, Canon cultural. Canon literar. Canon lingvistic, vol. 1, Lucrările Colocviului Internațional Comunicare și cultură în România europeană (ediția a VI-a/16-17 iunie 2017), Szeged, „Jozsef Attila” Tudományi Egyetem Kiado Szeged, 2018, p. 149-156.

- [4]. Sistemul Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și a Gândirii.
- [5]. „Consolidarea competenței de utilizare a limbii prin obținerea unei independențe de comunicare se realizează în procesul de însușire a limbii la nivelul B2, când studentul trebuie să converseze și să acționeze spontan. La nivel interacțional și în planul exprimării orale și scrise, elementele-cheie ale acestei etape de învățare sunt: *părerea argumentată* [subl. n. E. C.], comparația, opțiunea, alegerea. În acest sens, activitățile de învățare a limbii vor fi orientate spre acte de limbaj ce susțin independența lingvistică și interacțională a studentului (de exemplu: *cum emitem și argumentăm o părere* [subl. n. E. C.], cum exprimăm o convingere, cum aducem contraargumente; cum captăm și cum verificăm atenția interlocutorului; cum expunem avantajele și dezavantajele unui obiect, situații, posibilități etc.; cum ne corectăm și cum reformulăm, când nu suntem înțeleși; cum îi cerem interlocutorului să dea detalii suplimentare).” Pentru cadrul teoretic complet, vezi Gabriel Bărdășan, Emina Căpălnășan, *Modalități de valorificare a descriptorilor de competență din cadrul european comun de referință pentru limbi în predarea limbajelor specializate la programul pregătitor de limba română, în „Studii de știință și cultură”, XV (2019), nr. 1, p. 53-65.*
- [6]. Redăm un fragment: *Cititul a devenit o activitate destul de rar întâlnită în rândul copiilor și al tinerilor. Mulți renunță cu ușurință la cărți în favoarea internetului, a filmelor sau a jocurilor pe calculator; însă, probabil, nu știu cât de important este cititul și câte beneficii are. **Oferă satisfacție.** O carte bună are darul de a-și trece cititorii printr-o serie de trăiri și emoții, care culminează cu o stare generală de satisfacție. Chiar și părinții se simt mulțumiți atunci când își văd copiii citind o carte. **Îmbunătățește concentrarea.** În timpul lecturii e nevoie de concentrare pentru o perioadă mai lungă, deoarece textul trebuie înțeles, iar, pentru asta, e nevoie să ne păstrăm gândurile în același loc. Prin urmare, lectura îmbunătățește puterea de concentrare și atenția. **Împărtășește cunoștințe.** Lectura îmbunătățește bagajul de cunoștințe ale unui individ. Citind literatură sau orice fel de non-ficțiune, ne îmbogățim cu informații din domenii diferite. Cunoștințele ne facilitează participarea la discuții și, de multe ori, ajută la luarea deciziilor.* (https://www.roportal.ro/articole/despre/de_ce_este_cititul_important_3671/). Menționăm că textul a fost modificat, păstrând însă structura, intervențiile fiind, mai degrabă, asupra formatului textului și formei discursului, ci nu asupra selecției ordinii cuvintelor sau selecției cuvintelor.

[7]. Romanul **Femeia în roșu** surprinde, de la început, prin faptul că are mai mulți autori. Apoi, prin senzaționalul subiectului, povestea Anei Persida Cumpănaș, născută în satul bănățean Lunga, devenită Sage după emigrarea în SUA, unde, intrând în lumea interlopă a anilor '20-'30, ajunge să-l predea F.B.I.-ului pe celebrul gangster John Dillinger. De asemenea, cartea stârnește interes prin formula aleasă, în care planurile narațiunii se aglomerează și se intersectează, aducând în fața cititorilor numeroase personaje (Ana, Dillinger, doctorul Tit Liviu, ducesa de San Marco și nepotul acesteia, Octavian Cristofor Nacu, baronul Lamm, tușa Lena ș.a.) implicate în evenimente senzaționale sau doar repovestindu-le, după ce le-au auzit de la alții (v. Daniela Kohn, *Puls. Manual de limba română ca limbă străină. Curs. Nivelurile B1-B2*, Editura Polirom, 2012).

RESURSE:

https://www.roportal.ro/articole/despre/de_ce_este_cititul_important_3671/.
https://www.youtube.com/watch?v=4lj185DaZ_o&authuser=1.
<https://www.youtube.com/watch?v=RQ8yX9GxklM>.
www.123rf.co.
www.freepik.com.

WEBOGRAFIE:

cft.vanderbilt.edu.
<https://cda.uvt.ro>.
www.ucdoer.ie.

BIBLIOGRAFIE:

- Bărdășan, Gabriel, *Optimizarea dezvoltării competenței de comunicare profesională în limba română la studenții anului pregătitor*, în „*Quaestiones romanicae*” VI, *Canon cultural. Canon literar. Canon lingvistic*, vol. 1, *Lucrările Colocviului Internațional Comunicare și cultură în România europeană* (ediția a VI-a/16-17 iunie 2017), Szeged, „Jozsef Attila” Tudományi Egyetem Kiado Szeged, 2018, p. 149-156.
- Bărdășan, Gabriel, Căpălnășan, Emina, *Modalități de valorificare a descriptorilor de competență din cadrul european comun de referință pentru limbi în predarea limbajelor specializate la programul pregătitor de limba română*, în „*Studii de știință și cultură*”, XV (2019), nr. 1, p. 53-65.
- Căpălnășan, Emina, Radu-Pop, Ana-Maria, *Fixarea modului conjunctiv: tipar gramatical vs. model comunicativ-funcțional*, în *Quaestiones Romanicae. Lucrările Colocviului Internațional Comunicare și cultură în România europeană* (ediția a VI-a/16-17 iunie 2017), Szeged, Jate Press, 2018, ISSN – 2457 8436, p. 179-187.
- Kohn, Daniela, *Puls. Manual de limba română ca limbă străină. Curs. Nivelurile B1-B2*, Editura Polirom, 2012.

Anexă

PROIECT DIDACTIC

Numele și prenumele cadrului didactic: Căpălnășan, Emina

Programul de studii: PROGRAMUL PREGĂTITOR DE LIMBA ROMÂNĂ PENTRU CETĂȚENII STRĂINI

Anul de studii: ANUL I (e singurul an)

Disciplina: LIMBAJ SPECIALIZAT: ȘTIINȚE UMANISTE ȘI ARTE

Numărul de studenți: 12

Subiectul/tema activității: Hai la film! Film vs. carte

Rezultatele învățării

- R1: să recunoască și să utilizeze corect elemente de vocabular specifice teoriei literaturii/artei cinematografice.
- R2: să-și dezvolte creativitatea contextuală și să folosească experiența personală în însușirea și în corelarea realității cu elementele teoretice.
- R3: să creeze/să producă (scris, oral) scurte texte de specialitate/argumentative (pornind de la idei personale, cu utilizarea elementelor specifice limbajului profilului) în limitele nivelului B1 (minimum) din Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL).
- R4: să construiască un text/discurs argumentativ (în cadrul unor dezbateri), cu utilizarea adecvată a limbajului de specialitate.

Obiectivele activității de seminar/laborator

- O1: să identifice diferențele dintre limbajul comun și termenii de specialitate (teoria literaturii, arta cinematografică).
- O2: să transfere formele lingvistice din limba comună în limbajele specializate și invers.

Momentul activității	Comportament didactic recomandabil
Debutul activității	Salutul de început, discuții lejere despre cum ne simțim azi și despre ce am citit.
Anunțarea temei și a obiectivelor	Timp alocat activității: 10 minute Softuri utilizate: Google Classroom Materiale didactice: Jamboard – materiale create spontan (cuprind răspunsurile la cele două întrebări: cum te simți? + ce ai citit azi?)
	- Prezentarea temei și a obiectivelor pornind de la o discuție despre: Ce citim? De ce citim? Când citim? Cum ne simțim?
	- Timp alocat activității: 10 minute Softuri utilizate: Google Classroom Materiale didactice: fișe (Word)
Reflecția individuală	- Sarcină de seminar: Ce părere ai despre opiniile exprimate în text (textul postat pe G. CL.) Ești de acord sau nu? Argumentează.
	Timp alocat activității: 15 minute Softuri utilizate: G. CL. Materiale didactice: fișe (Word)
Reflecția colectivă	- Discuții pe grupe (3-4): Dezbateți ideile exprimate în text
	- Discuții despre imagini (ca suport pentru dezvoltarea creativității și a exprimării spontane; fluxul ideilor vs. erorile formale): Unde sunt persoanele? Cum se simt?
	Timp alocat activității: 15 minute Softuri utilizate: G. CL. Materiale didactice: aceeași fișă (Word)
Raportarea rezultatelor	- Fiecare echipă trebuie să prezinte concluziile și să vorbească despre cum privește fiecare cititul;
	- + DIALOG: Preferi să citești cartea sau să vezi filmul? Poți să-mi dai exemple de filme făcute după cărți? Dar de cărți scrise după scenariul unui film?
	Timp alocat activității: 15 minute

Reflecția colectivă	Softuri utilizate: G. CL. Materiale didactice: jamboard; chatul din G. CL. - Întrebări + feedback: schimb de idei între studenți; dezbateri: 1. Ți-ar plăcea să ai un astfel de profesor? De ce? Ce îți place la stilul lui de predare? Ce nu îți place? Este credibil un astfel de model? (cu referire la <i>Cercul poezilor dispăruți</i>) 2. De la un profesor la altul (vedem împreună <i>Un bulgăre de humă</i> - fragment) - modele de predare - Să urmărim împreună un profesor atipic: https://www.youtube.com/watch?v=RQ8yX9GxklM. Care este atmosfera în clasă? Cum este profesorul? Cum se simt copiii?
Încheierea activității	Timp alocat activității: 20 de minute Softuri utilizate: G. CL. Materiale didactice: material (Word), YouTube (resursă alternativă de cunoaștere) - Menținerea dialogului prin întrebări venite din partea lor cu privire la tema seminarului: cu ce idei ați rămas (1-2 idei)? - Rediscutarea obiectivelor și a rezultatelor învățării. - Anunțarea temei următoare. Timp alocat activității: 5 minute Softuri utilizate: G. CL. Materiale didactice: -

A REFLEXIVE-COLLABORATIVE EXPLORATION OF BEAUTY THROUGH READING

Abstract: Teaching Romanian as a foreign language to foreign citizens in a one-year academic programme, which was especially tailored for foreigners who plan to study in Romania, is always challenging and fully linked to the student-centered education principle. Thus, for teachers working with students from The Romanian Language Preparatory Year it is crucial to find functional, useful methods in order to enable the students' critical thinking, develop knowledge, activate and contextualize vocabulary items of general use and introduce specific terms. Building learning and producing language are targets which need to be set. As a result, our paper is meant to expose some suggestions of how to explore beauty and learn Romanian through the means of the reflective-collaborative learning frame.

Keywords: *exploring beauty, RFL, books, movies, reflective-collaborative model.*